

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน
กลุ่มจังหวัดที่ 11
Factor Analysis of Teacher Leadership in Royal Schools
Under Province Group 11

¹กิตติกวินท์ ปิ่นไชย Kittikavin Pinchai

²สันต์ชัย กากแก้ว Vasanchai Kakkeaw

³ทรงเดช สอนใจ Songdet Sonjai

¹²³คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹²³Faculty of Education, Surindra Rajabhat University

¹Corresponding author, e-mail: 628210170101@rmu.ac.th

Received June 25, 2023; Revised February 12, 2024; Accepted: March 11, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.850 จากกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 จำนวน 500 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปร ความโด่ง สัมประสิทธิ์การกระจาย และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัย พบว่า การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่าวัดระดับความสอดคล้อง คือ $\chi^2 = 202.125$, $df = 77$, $p < .01$, $\chi^2/df = 2.625$, $TLI = 0.966$, $CFI = 0.950$, $RMSEA = 0.046$, $SRMR = 0.021$ โดยมีค่าของน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบและมีค่าอยู่ระหว่าง 0.918 ถึง 0.928 เรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.928, 0.920, 0.919 และ 0.918 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ; ภาวะผู้นำครู; โรงเรียนพระราชทาน

Abstract

This Article aimed to study analyze confirmatory factors in the teacher leadership. The research instrument was a questionnaire with 5 rating scale and 0.959

reliability. The sample of 500 teachers from in royal schools under province group 11 was selected by using Proportional random sampling and Data was analyzed by using frequency, Mean, Standard Deviation, skewness, kurtosis, coefficient of variation and confirmatory factor analysis. The finding based on the results showed that the confirmatory factors in the teacher leadership in royal schools under province group 11 was perfectly filled with the empirical data. $\chi^2 = 202.125$, $df = 77$, $p < .01$, $\chi^2/df = 2.625$, $TLI = 0.966$, $CFI = 0.950$, $RMSEA = 0.046$, $SRMR = 0.021$ and had the factor loading showed positive statistically significant difference at .01 level for every factor between 0.918 to 0.928. Ranking from being the change leader, self and colleagues development, participation in development, and being transformational leadership, which had the factor loading at 0.928, 0.920, 0.919, and 0.918 respectively.

Keywords: Factor Analysis; Teacher Leadership; Royal Schools

บทนำ

พระบรมราโชวาทที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2510 ความตอนหนึ่งว่า “...งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติเพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของชาติเป็นข้อใหญ่ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกันดีแล้ว ระเบียบนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไป เราอาจจะเอาตัวไม่รอดปรากฏการณ์เช่นนี้นอกจากเหตุอื่นแล้วต้องมีเหตุมาจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอนเราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น...” (รัชดาภรณ์ พิมพ์ประพันธ์, 2553) แม้ว่าบริบทจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สิ่งที่ต้องอธิบายความสำเร็จของประเทศได้ก็คือ คุณภาพของคนที่ได้รับการศึกษา ประเทศใดมีกำลังคนที่มีการศึกษาสูงก็ย่อมหวังสติปัญญาความคิดและพลังสร้างสรรค์จากประชาชนได้มากเป็นเงาตามตัว ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (คมศร วงษ์รักษา และวรรณิ แกมเกตุ, 2560) เมื่อกล่าวถึงคุณภาพการศึกษาโดยรวมแล้วส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่คุณภาพนักเรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายระดับท้องถิ่นและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลักดันการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้

เข้มแข็งและยั่งยืน ภายใต้ระบบการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพ งานการคัดเลือกนักเรียนและสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทาน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องยาวนาน สถานศึกษามีจำนวนมากต้องการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยการตั้งเป้าหมายการเป็น “สถานศึกษารางวัลพระราชทาน” และประสบความสำเร็จจนเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560)

การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นนั้น บุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาการเรียนรู้ ก็คือ “ครู” ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมายและปัจจัยสำคัญมากที่สุดในห้องเรียน และเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ดังนั้น ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด จึงจำเป็นที่จะต้องให้ครูได้รับการพัฒนาคุณภาพ มีศักยภาพ เป็น “ครูเพื่อศิษย์” อย่างสมบูรณ์ มีทักษะการเรียนรู้ และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิตของตนเอง ระหว่างเป็นครูเป็นการเรียนรู้และมีศักดิ์ศรีสำหรับการเป็นครูเพื่อศิษย์และเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง มีสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการทำงานที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่เน้นทักษะมากกว่าความรู้ (สัญญา สดประเสริฐ, 2562) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Lieberman & Miller ที่พบว่า ภาวะผู้นำครูจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทั้งในดานวัฒนธรรมการทำงานและคุณภาพของผู้เรียน (Lieberman & Miller, 2004) ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาสาเหตุของระบบการศึกษาในโลกและประสบความสำเร็จ ประกอบ 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) คัดคนที่เหมาะสมมาเป็นครูและมีคุณภาพเพราะคุณภาพของครูคือหัวใจของการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) พัฒนาครูให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) สร้างระบบการสอนที่สามารถมั่นใจได้ว่าสามารถให้การสอนที่ดีที่สุดแก่เด็กทุกคน เด็กทุกคนมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (ภราดาวิชษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2553)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวการศึกษาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนพระราชทาน ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสู่โรงเรียนพระราชทาน เพราะครูถือเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและมาตรฐานการศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนพระราชทาน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างที่ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 จำนวน 1,733 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตามแนวคิดของ Comrey & Lee (Comrey & Lee, 1992 อ้างถึงใน อภารัตน์ราชพัฒน์, 2554) โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้ความเหมาะสมอยู่ในระดับ ดีมาก ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนพระราชทาน สำหรับการวิจัย จำนวน 500 คน และผู้วิจัยใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยจำแนกตามโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนพระราชทาน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้ ระดับที่ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำในโรงเรียนพระราชทานอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับที่ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำในโรงเรียนพระราชทานอยู่ในระดับน้อย ระดับที่ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำในโรงเรียนพระราชทานอยู่ในระดับปานกลาง ระดับที่ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำในโรงเรียนพระราชทานอยู่ในระดับมาก และระดับที่ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำในโรงเรียนพระราชทานอยู่ในระดับมากที่สุด เครื่องมือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ขอนหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ เพื่อนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Item-Objective Congruence Index) จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาให้คำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่อง โดยการหาค่า IOC (สมนึก ภัททิยธานี, 2553) ผลการของค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.80–1.00

4. ทดสอบค่าความเชื่อมั่นทดลองใช้ (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถาม 500 ฉบับ และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

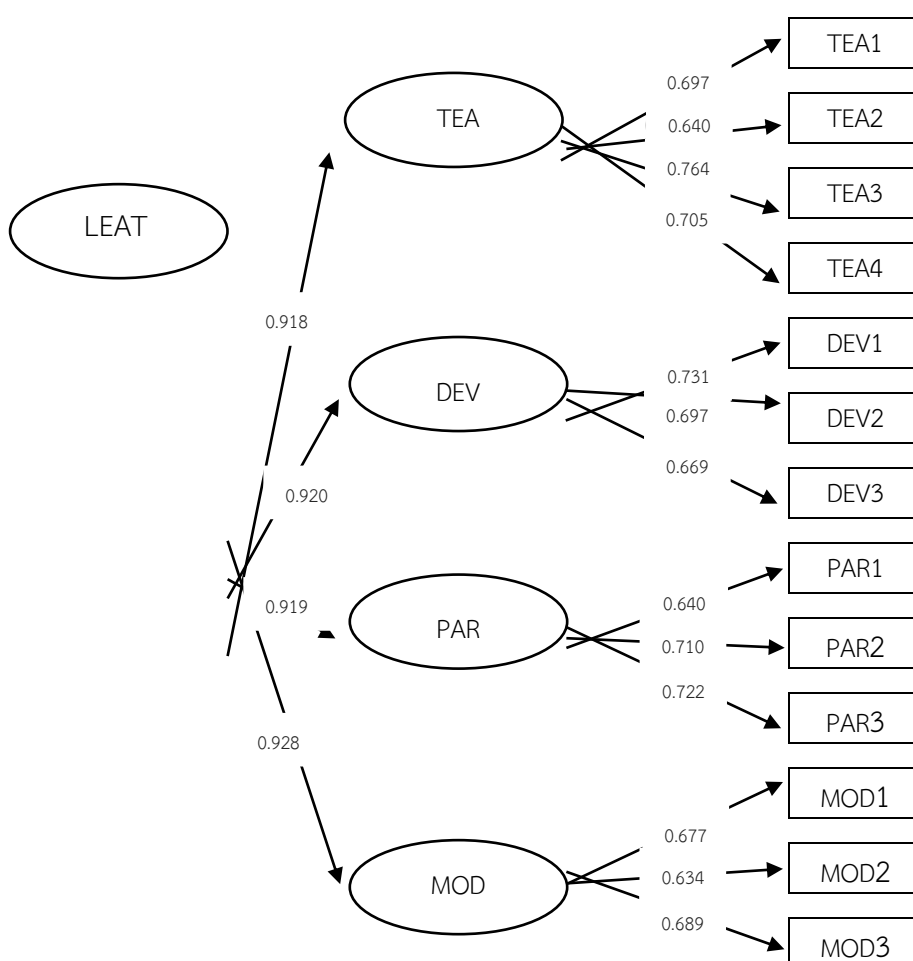
ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 แสดงรายละเอียดดังภาพและตาราง ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error : SE) ค่าสถิติทดสอบ t - test และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ตัวแปร	β	SE	t	R^2
การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TEA)	0.918	0.015	77.549**	0.841
การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู (DEV)	0.920	0.021	85.866**	0.870
การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (PAR)	0.919	0.017	70.911**	0.912
การเป็นแบบอย่างทางการสอน (MOD)	0.928	0.017	85.405**	0.923

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

$$\chi^2 = 202.125, df = 77, p < .01, \chi^2/df = 2.625, CFI = 0.966, TLI = 0.950,$$

$$RMSEA = 0.046, SRMR = 0.021$$

ภาพ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง โมเดลภาวะผู้นำครู
ในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11

จากภาพ 1 และตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ (Statistical Hypothesis) แสดงผลการวิเคราะห์ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) เท่ากับ 202.125 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 77 ค่าความน่าจะเป็น (p) ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) โดยค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 2.265 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.966 ค่าดัชนี Tucker - Lewis index (TLI) เท่ากับ 0.950 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.021 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.046 จากผลการวิเคราะห์แสดงว่า การทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า โมเดลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองที่ปรับแก้แล้ว โดยภาพรวมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

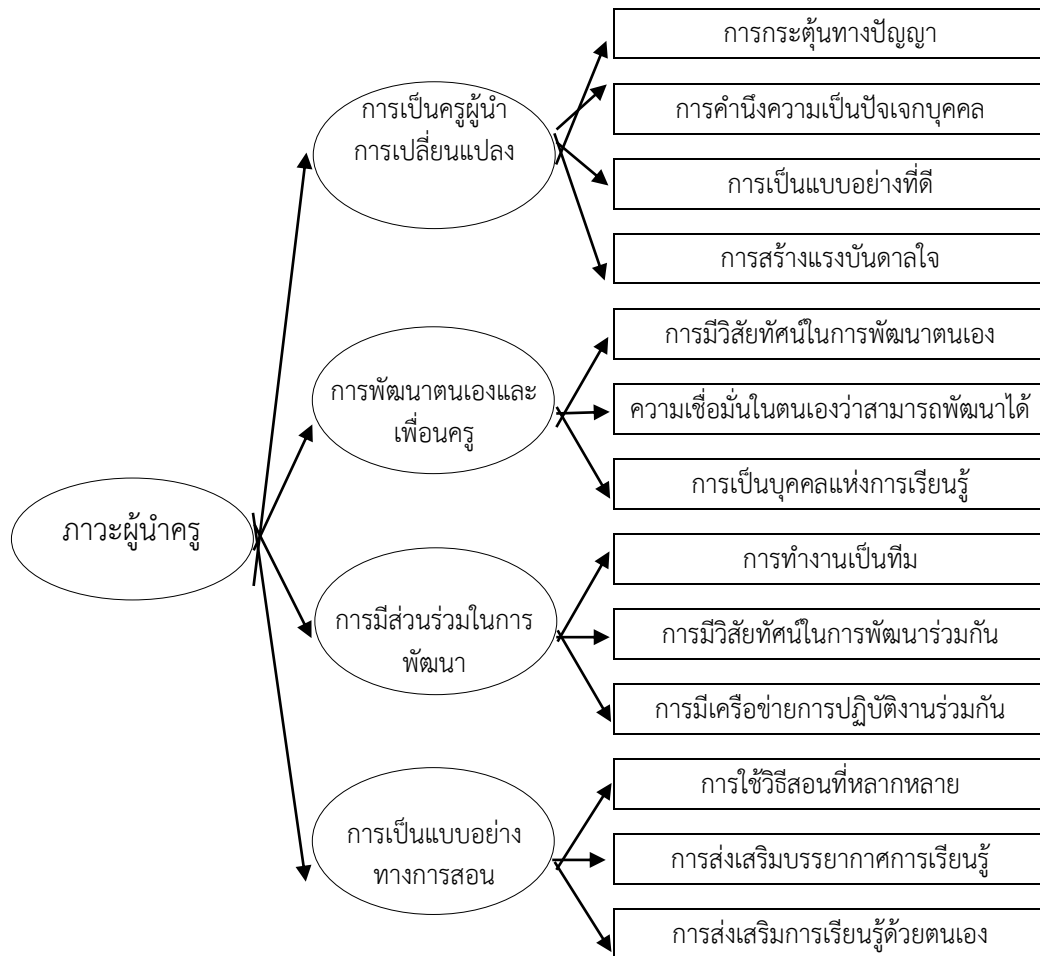
ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า ผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกณฑ์การประเมินโรงเรียนพระราชทานมีการกำหนดให้การบริหารงานของโรงเรียนมีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยฝ่ายบริหารของสถานศึกษาจะต้องสร้างความยั่งยืนให้กับโรงเรียนด้วยการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้สอน เพื่อมุ่งให้เกิดการปรับปรุงผลการดำเนินงานให้บรรลุตามพันธกิจและวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ถือเป็นการสร้างครูให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร ด้วยการนำวิสัยทัศน์ลงสู่การปฏิบัติ เข้าใจถึงสภาพปัญหาของสถานศึกษา สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกกิจกรรมของโรงเรียน และพัฒนาครูเพื่อนำไปสู่การเป็นแบบอย่างทางการสอนและพัฒนาประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในนวัตกรรมใหม่ๆ ในการสอนอย่างต่อเนื่อง และใช้วิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรในองค์กรด้วยด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเข้าไปดำเนินงานในทุกกิจกรรมของโรงเรียน และมีการวางแผนงานเพื่อรองรับการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน

การพัฒนาในทุกด้านจะต้องดำเนินไปพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ภาวะผู้นำครู หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ในส่วนของ Katzenmeyer & Moller กล่าวว่า ภาวะผู้นำครู คือ ครูผู้ที่เป็นผู้นำโดยนำทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและช่วยเหลือกลุ่มของครู ผู้เรียน และผู้นำ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่นไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษา (Katzenmeyer & Moller, 2001) ขณะที่ Harris and Muijs กล่าวว่า ภาวะผู้นำของครู หมายถึง ความสามารถและพฤติกรรมของครูในการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงการทำงานโดย ปราศจากการขึ้นใจจากผู้นำ

(Harris & Muijs, 2005) ส่วนทศพร มนตรีวังษ์ ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 กล่าวว่า ภาวะผู้นำครู คือ พฤติกรรมหรือการแสดงออกของครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล ที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน เพื่อนร่วมวิชาชีพ และชุมชน ในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่าวัดระดับความสอดคล้อง คือ $\chi^2 = 105.635$, $df = 87$, $P\text{-Value} = 0.085$, $TLI = 0.996$, $CFI = 0.998$, $RMSEA = 0.021$, และ $SRMR = 0.018$ โดยมีค่าของน้ำหนักร่องประกอบเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ร่องประกอบ และมีค่าอยู่ระหว่าง 0.870 ถึง 0.995 เรียงลำดับค่าน้ำหนักร่องประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ การพัฒนาเพื่อนร่วมวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การเป็นแบบอย่างทางการสอน การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาตนเอง มีค่าน้ำหนักร่องประกอบเท่ากับ 0.995, 0.927, 0.910, 0.906, 0.900 และ 0.870 ตามลำดับ (ทศพร มนตรีวังษ์, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน กลุ่มจังหวัดที่ 11 เพื่อหาองค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำครู จากการสังเคราะห์งานวิชาการและงานวิจัยทำให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู 4 องค์ประกอบ คือ 1. การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล การเป็นแบบอย่างที่ดี และการสร้างแรงบันดาลใจ 2. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถพัฒนาได้ และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน และการมีเครือข่ายการปฏิบัติงานร่วมกัน และ 4. การเป็นแบบอย่างทางการสอน มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การใช้วิธีสอนที่หลากหลาย การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างที่ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อให้ได้สารสนเทศ คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรการอบรม หรือใช้ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานในโรงเรียนพระราชทานทุกคน

บทสรุป

โรงเรียนพระราชทานมีการกำหนดให้การบริหารงานของโรงเรียน มีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยฝ่ายบริหารของสถานศึกษาจะต้องสร้างความยั่งยืนให้กับโรงเรียนด้วยการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานให้กับครูผู้สอน เพื่อมุ่งให้เกิดการปรับปรุงผลการดำเนินงานให้บรรลุตามพันธกิจและวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้

ถือเป็นการสร้างครูให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร ด้วยการนำวิสัยทัศน์ลงสู่การปฏิบัติ เข้าใจถึงสภาพปัญหาของสถานศึกษา สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกกิจกรรมของโรงเรียน และพัฒนาครูเพื่อนำไปสู่การเป็นแบบอย่างทางการสอนและพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการสอนอย่างต่อเนื่อง และใช้วิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรในองค์กรด้วยด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเข้าไปดำเนินงานในทุกกิจกรรมของโรงเรียน และมีการวางแผนงานเพื่อรองรับการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน ซึ่งการพัฒนาในทุกด้านจะต้องดำเนินไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการกำหนดการประเมินความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูในโรงเรียนพระราชทาน โดยใช้องค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงยืนยันในการประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู หรือใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติครูที่จะเป็นครูต้นแบบของโรงเรียนพระราชทานต่อไป

2) จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน ประกอบด้วย 4 ประการหลัก เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางการสอน (MOD) การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู (DEV) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา (PAR) และการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TEA) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ จะส่งผลให้ครูในโรงเรียนพระราชทานมีภาวะผู้นำครู ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระราชทาน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญหรือกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูในโรงเรียนพระราชทานให้มีภาวะผู้นำครูอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3) ผลการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาฝึกอบรม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมครู สามารถใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำครู ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้องค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดหลักสูตรการอบรมสำหรับพัฒนาครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทานที่สำคัญ คือ การเป็นแบบอย่างทางการสอน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของโรงเรียนพระราชทาน มีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยควรให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างทางการสอน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง หากมีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในประเด็นขององค์ประกอบดังกล่าว จะส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนพระราชทาน มีประสิทธิภาพและมีผลการประเมินที่สูงขึ้น สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยเชิง

คุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทาน หากมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำให้การอธิบายภาวะผู้นำครูในโรงเรียนพระราชทานมีความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คมศร วงษ์รักษา และวรรณิ แกมเกตุ. (2560). “คิดนอกกรอบ Think Out of the Box”. *วารสารครูศาสตร์*, 45(4): 366–341.
- ทศพร มนต์ธีรวงษ์. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สุริยสาส์น.
- ภราดาวิชัญ ศรีวิชัยรัตน์. (2553). *คุณภาพครูและคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สภาการศึกษาคาทอลิก.
- รัชดาภรณ์ พิมพ์ประพันธ์. (2553). “ในหลวงกับการศึกษาไทย”. *จดหมายข่าวมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 60 ธันวาคม: 15.
- สมนึก ภัททิยานี. (2553). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สัญญา สดประเสริฐ. (2562). “ศตวรรษที่ 21: ทักษะการเรียนรู้สู่ความเป็นครูมืออาชีพ”. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1): 1-12.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). *คู่มือการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Harris, A., & Muijs, D. (2005). *Improving Schools Through Teacher Leadership*. London: MPG Books.
- Katzenmeyer & Moller. (2001). *Awakening the sleeping giant: helping teachers develop as leaders*. 2nd ed. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Lieberman & Miller. (2004). *Teacher leadership*. San Francisco: Jossey-bass.

